

MÁRTA KÁNTOR-FARAGÓ

OPLEIDING EN CARRIÈREMOGELIJKHEDEN VAN TOLK-VERTALER NEDERLANDS AAN DE UNIVERSITEIT DEBRECEN

Abstract. Dit artikel bespreekt de geschiedenis en de huidige situatie van de Hongaarse tolk- en vertaleropleiding. Na de voorstelling van het geldende curriculum worden de best practices van de opleiding tolk-vertaler aan de Universiteit Debrecen bekeken. Op basis van gegevens uit de openbare landelijke database voor het volgen van afgestudeerden in Hongarije (DPR) en een aanvullend eigen onderzoek wordt de positie van afgestudeerde tolken en vertalers Nederlands op de arbeidsmarkt onderzocht.

Trefwoorden: geschiedenis opleiding tolk-vertaler; curriculum; best practices; volgen van afgestudeerden; carrière

SZKOLENIE I MOŻLIWOŚCI KARIERY TŁUMACZA USTNEGO I PISEMNEGO (JĘZYK NIDERLANDZKI) NA UNIWERSYTECIE DEBRECZYŃSKIM

Abstrakt. Artykuł omawia historię oraz aktualny stan szkolenia tłumaczy ustnych i pisemnych na Węgrzech. Po przedstawieniu obowiązującego programu nauczania przeanalizowano najlepsze praktyki stosowane na kierunku translatoryka Uniwersytetu Debreczyńskiego. Na podstawie danych z krajowej bazy, która pozwala śledzić losy absolwentów na Węgrzech (DPR) oraz badań własnych dokonano w artykule analizy pozycji absolwentów studiów tłumaczeniowych na rynku pracy.

Słowa kluczowe: historia szkolenia tłumaczy ustnych i pisemnych; program nauczania; najlepsze praktyki; śledzenie losów absolwentów; kariera

MÁRTA KÁNTOR-FARAGÓ, Ph.D. taalkunde–MA psychologie, universitair hoofdassistent, Universiteit Debrecen (Hongarije), Instituut voor Germanistiek, Afdeling Nederlands; correspondentieadres: Egyetem tér 1., 4032 Debrecen, Hongarije; e-mail: kantor-farago.marta@arts.unideb.hu; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9169-8915>.

THE TRAINING AND CAREER OPPORTUNITIES
OF A TRANSLATOR-INTERPRETER (DUTCH)
AT THE UNIVERSITY OF DEBRECEN

Abstract. This article discusses the history and current situation of Hungarian interpreter-translator training. After presenting the curriculum currently in force, the best practices of the interpreter-translator course at the University of Debrecen are reviewed. Based on the data from the public national database for tracking graduates in Hungary (DPR) and additional own research, this study examines the labour market position of interpreting and translation students from the University of Debrecen.

Keywords: history interpreter-translator training; curriculum; best practices; tracking graduates; career

1. OPLEIDINGEN TOLK-VERTALER IN HONGARIJE

De opleiding tolk-vertaler heeft een lange traditie in Hongarije. Het doel van dit artikel is om de geschiedenis van de opleiding en de carrièremogelijkheden van afgestudeerde tolken-vertalers aan de Universiteit Debrecen te beschrijven. Tot nu toe zijn er geen samenvattende studies verschenen over dit onderwerp.

Het eerste programma voor vertalers in Hongarije werd in 1973 aan de Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) gestart. De organisator was de Vakgroep voor Tolk- en Vertaleropleiding (Fordító- és Tolmácsképző Csoport) en de eerste vreemde talen in deze cursussen waren Engels en Russisch. Later zijn daar Duits en Frans bij gekomen. Dit was een postgraduele opleiding voor studenten met een willekeurig universiteitsdiploma en met een uitgebreide kennis (Wat nu C1 zou zijn volgens het ERK) van één van deze vreemde talen (Vermes, 2016, p. 194).

Verdere soortgelijke algemene tolk-vertalerprogramma's aan andere universiteiten zijn pas later, vanaf 1990, tot stand gekomen: eerst aan de Hogeschool voor Buitenlandse Handel (Külkereskedelmi Főiskola, 1990), aan de Technische Univesiteit in Budapest (Budapesti Műszaki Egyetem, 1990) en aan de Janus Pannonius Universiteit in Pécs (Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem, 1992).

De opleidingen van zogeheten vakvertalers (technisch, natuur- en agrarisch-wetenschappelijk, economisch en medisch) zijn eveneens in de jaren '70 gestart, parallel aan die van algemene tolk-vertaler: eerst aan de Technische Universiteit voor Zware Industrie (Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem, 1974), dan aan de Kossuth Lajos Univesiteit in Debrecen (Kossuth Lajos

Tudományegyetem, 1976), daarna aan de Agrarische Universiteit in Debrecen (Debreceni Agrártudományi Egyetem, 1978), vervolgens aan de Agrarische Universiteit in Gödöllő (Gödöllői Agrártudományi Egyetem, 1979) en de Janus Pannonius Universitiet in Pécs (Pécsi Jannus Pannonius Tudományegyetem, 1979), en later ook aan de ELTE (1979). In de jaren '80 sloten zich hier nog twee instellingen bij aan: de Universiteit voor Tuinbouw (Kertészeti Egyetem, 1980) en de Albert Szentgyörgyi Medische Universiteit in Szeged (Szentgyörgyi Albert Orvostudományi Egyetem, 1986) (Vermes, 2016, p. 195).

De dominante taal in al deze vakvertalersopleidingen was het Russisch en het doel van de opleidingen was aan de ene kant om de taalkennis van experts te verhogen en aan de andere kant om meer „taalbemiddelaars” op te leiden die de communicatie met buitenlandse partners konden vergemakkelijken.

1990 vormde een duidelijke breuk in de opleiding van vakvertalers in Hongarije. Na de politieke omwenteling werd het Russisch naar de achtergrond gedrongen. De behoefte aan (algemene) vertalers naar en vanuit andere vreemde talen werd daarentegen steeds groter.

Er waren reeds in de jaren '80 pogingen om zelfstandige instituten en/of vakgroepen tolken en vertalen op te richten (bv. in Szeged), maar deze zijn allemaal mislukt (Vermes, 2016, p. 196).

In de jaren '90 bestonden er in Hongarije – in tegenstelling tot in West-Europa – nog geen zelfstandige instituten en/of vakgroepen voor tolken en/of vertalen. De verantwoordelijke instellingen waren hier meestal instituten en vakgroepen voor vreemde talen, lectoraten of vakgroepen voor toegepaste taalkunde. Tolk- en vertaalwetenschappen werden in die tijd door de decanen van letterenfaculteiten nog niet als zelfstandige disciplines beschouwd (Vermes, 2016; Klaudy, 1997).

In 2006 is de nieuwe geschiedenis van de Hongaarse opleiding tolk-vertaler gestart. In dat jaar dienden de ELTE en 12 andere universiteiten en hogescholen bij het Ministerie van Onderwijs een aanvraag in om een masteropleiding tolk-vertaler te beginnen.

In 2007 werden de gemeenschappelijke richtlijnen voor een tolk-vertaler-curriculum centraal voor iedere instelling vastgesteld: de opleiding moest vooral praktijkgericht zijn met een verdeling van tweederde praktische cursussen en eenderde theoretische vakken. Sinds 2003 is het ook mogelijk om een doctoraatsprogramma (PhD) tolk- en vertaler aan de ELTE te volgen, waarmee de opleiding tolk-vertaler op het hoogste wetenschappelijk niveau mogelijk is geworden (Vermes, 2016).

Tegenwoordig zijn er in Hongarije zeven universiteiten die een MA-opleiding tolk-vertaler (4 semesters) aanbieden (zie Afbeelding 1), te weten: Eötvös Loránd Universiteit (ELTE, Budapest), Kodolányi János Universiteit (KJE, Budapest), Universiteit Debrecen (DE, Debrecen), Eszterházy Károly Katholieke Universiteit (EKKE, Eger), Universiteit Miskolc (ME, Miskolc), Universiteit Pécs (PE, Veszprém) en Universiteit Szeged (SZTE, Szeged).

Afbeelding 1. Landelijke verdeling universiteiten met een masteropleiding tolk-vertaler in Hongarije in 2024 (universitaire centra met blauw gemarkeerd)

ELTE, DE en SZTE bieden alleen een reguliere opleiding („nappali tagozat”) aan, KJE heeft alleen schriftelijk of afstandsonderwijs („levelező tagozat”, dat wil zeggen zelfstudie met enkele contacturen per semester), terwijl aan de EKKE, de ME en de PE de mogelijkheid bestaat om uit beide onderwijsvormen te kiezen. Aan al deze zeven universiteiten kan een studiebeurs aangevraagd worden („államilag ösztöndíjjal támogatott”), maar er zijn ook studieplaatsen voor zelfbetalers („önköltséges képzés”).

2. DE OPLEIDING TOLK-VERTALER AAN DE UNIVERSITEIT DEBRECEN

Aan de DE was van de kant van letterenstudenten altijd veel interesse voor de opleiding van tolken en vertalers. De eerste accreditatie van de masteropleiding tolk-vertaler in 2013 was succesvol. Dat jaar was meteen een record, er meldden zich in totaal 115 studenten aan voor drie verschillende studievormen (regulier onderwijs met en zonder studiefinanciering en afstandsonderwijs zonder studiefinanciering). Na de verandering van de universiteitswet en een tweede accreditatieronde in 2018 onstond de opleiding zoals we die tegenwoordig kennen: de opleiding tolk-vertaler met een specialisatie als vertaler. Dit betekent dat er algemene tolken en vertalers opgeleid worden, maar de nadruk ligt duidelijk op vertalen.

Naast de verplichte A-taal Hongaars als moedertaal moeten de studenten een B- en een C-taal kiezen. Voorwaarde voor het kiezen van de B-taal is de kennis van de betreffende vreemde taal op niveau C1, voor een C-taal is dat niveau B2. De taalkennis van de kandidaten wordt vooraf door middel van een schriftelijke test getoetst. De kandidaten moeten daarbij verschillende korte teksten zowel vanuit het Hongaars naar de gekozen talen als omgekeerd vertalen.

Op dit moment zijn er acht talen die in willekeurige combinaties gekozen kunnen worden. Dat zijn Engels, Duits, Italiaans, Russisch, Frans, Nederlands, Pools en Spaans.

Het aantal door de staat gefinancierde studieplaatsen aan elke universiteit wordt centraal vastgelegd. Als we naar het aantal aanmeldingen voor de masteropleiding tolk-vertaler in Debrecen kijken, dan zien we dat dit jaar per jaar sterk varieert: in 2014 waren er 96 aanmeldingen voor circa 30 gefinancierde studieplaatsen, terwijl er in 2022 maar 34 studenten zich voor deze studierichting wilden inschrijven. Ook het aantal toelatingen laat een spreiding zien. Afhankelijk van de uitslag op het toelatingsexamen worden jaarlijks 18 à 28 kandidaten opgenomen. Het aantal vrouwen is zowel bij de aanmelding als bij de toelating altijd duidelijk in de meerderheid. In 2023 meldden zich 6 mannen en 28 vrouwen aan, van wie er respectievelijk 3 en 16 werden toegelaten. In 2024 waren er aan de DE in totaal 48 kandidaten.

3. DE OPLEIDING TOLK-VERTALER NEDERLANDS ALS B- OF C-TAAL IN DEBRECEN

De opleiding tolk-vertaler met Nederlands als B- of C-taal aan de DE is ook in 2013 begonnen. De studie werd snel populair en niet alleen onder BA-studenten Nederlands. De oorzaak hiervan is dat Nederlands aan de DE niet alleen als bachelorhoofdvak, maar ook als minor wordt aangeboden. Op die manier zijn er vier groepen studenten bij de masteropleiding tolk-vertaler Nederlands: studenten Nederlands BA met een minor Engels of Duits en studenten Engels of Duits met een minor Nederlands. Met andere talen werd het Nederlands in de afgelopen tien jaar niet gecombineerd.

Het curriculum is sterk praktijkgeoriënteerd. Op dit moment zijn 70-80% van de colleges toegepaste praktijkcolleges. Het curriculum bestaat uit zes verschillende modules:

- theorie tolken en vertalen (8-10 ECTS);
- Europese studies, internationale organisaties, basiskennis rechten, economie, politiek (4-10 ECTS);
- tolk- en vertaaltechniek (44-50 ECTS);
- kennis van het beroep tolk-vertaler (4-8 ECTS);
- terminologie (4-8 ECTS);
- kennis van taal en van land en volk (4-8 ECTS);
- taaltechnologie, CAT (10-14 ECTS).

4. TOLK-VERTALER NEDERLANDS: *BEST PRACTICES*

Het is belangrijk dat de opleiding zoveel mogelijk praktijk-georiënteerd is en blijft. Niet alleen omdat dit in het curriculum is vastgelegd, maar ook om de studenten zo goed mogelijk voor te bereiden op wat hen op de arbeidsmarkt wacht. De meeste docenten in de opleiding zijn praktiserende tolken en vertalers. Beide activiteiten vereisen veel en complexe competenties. Niet alleen specifieke kennis, maar ook inzicht, vaardigheden en attitudes van de tolk/vertaler staan daarom in de opleiding centraal. We gaan in wat volgt daarom in op deze praktische kennis en op de *best practices*.

4.1 SAMENWERKING MET DE VERTAALBRANCHE

De meest voor de hand liggende praktijk betreft een zeer intensieve samenwerking met de vertaalbranche, vooral met vertaalbureaus. Deze vertaalbureaus bieden niet alleen plaats aan de studenten voor de verplichte zomerstage (op dit moment 100 werkuren of 4 werkweken), maar ze worden vaak ook werkgever van onze afgestudeerden.

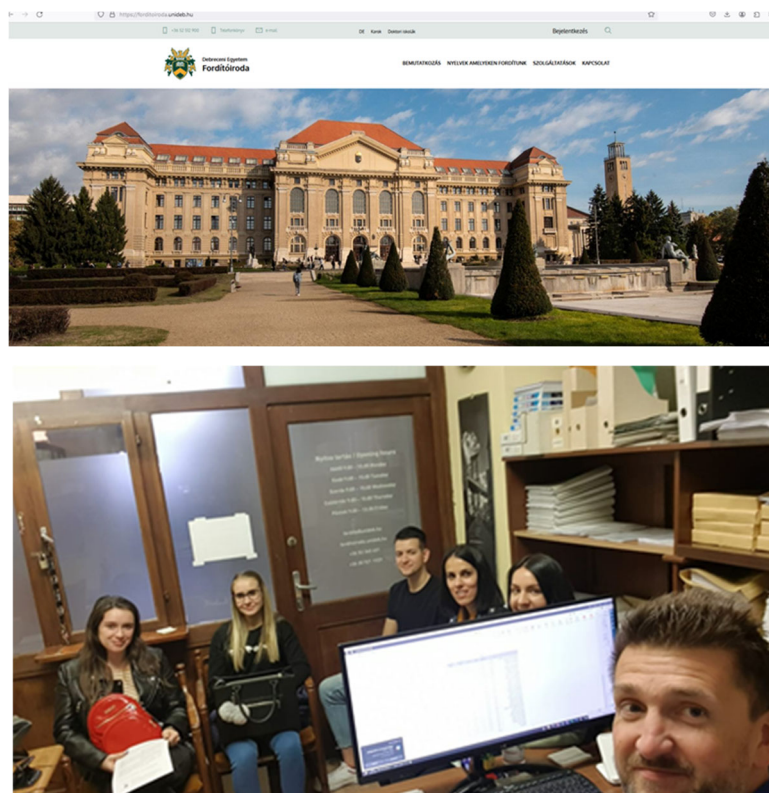
Wat in Hongarije vrij uniek is, is de aanwezigheid van een nationaal vertaalbureau. Het OFFI (Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt, Nationaal Bureau voor Vertaling en Waarmerking) is een overheidsinstelling die resideert onder het Ministerie van Justitie. Het OFFI werd in 1869 opgericht en is op dit moment een van de bekendste en grootste vertaalbureaus in Hongarije. Behalve het verlenen van tolk-, vertaal- en waarmerkingsdiensten doet het OFFI ook wetenschappelijk werk. Zo zijn er in de afgelopen jaren vijftien vrij toegankelijke bundels met talrijke wetenschappelijke publicaties over tolken en vertalen bij het OFFI verschenen. Het laatste project is ook het product van samenwerking tussen de Universiteit van Debrecen en het OFFI: een juridische terminologie Hongaars-Nederlands met circa 200 basisuitdrukkingen (zie Afbeelding 2).

Afbeelding 2. De nieuwste publicatie van het OFFI (Tamás, 2023)
– met o.a. een Hongaars-Nederlandse juridische terminologie

De DE werkt echter niet allen samen met het OFFI, maar ook met andere vertaalbureaus in het land en in de stad; er zijn alleen al in Debrecen zelf een tiental bureaus.

De DE beschikt echter over nog iets unieks. Het enige „universitaire” vertaalbureau in Hongarije is aan de DE te vinden. Dat betekent dat we een „intern” vertaalbureau in eigen huis hebben. Het vertaalbureau bestaat sinds 1972 en werkt met 42 (!) talen. Er bestaat een zeer intensief contact met dit interne vertaalbureau. Het management informeert studenten regelmatig over het dagelijkse werk, de verschillende types vertaalopdrachten en het verloop van het vertaalproces, maar ook over actuele tendensen binnen de tolk- en vertaalwereld (zie Afbeelding 3).

Afbeelding 3. Website van het universiteitsvertaalbureau
en studenten op bezoek op kantoor (eigen foto)

4.2 SAMENWERKING MET HET BEDRIJFSLEVEN: DE BUSINESS SERVICE SECTOR (BSC)

De meeste alumni komen na het afstuderen als tolk-vertaler bij een multinational en meestal bij een BSC-bedrijf terecht (zie hoofdstuk 6). Potentiële werkgevers in deze branche worden regelmatig uitgenodigd voor het geven van informatieurtjes en/of gastcolleges. Ook de halfjaarlijkse jobbeurs van de universiteit biedt de mogelijkheid om zich beter te informeren over de carrièremogelijkheden van tolken en vertalers.

De Debrecen Business Service Centers (DBSC, bscdebrecen.com) is een samenwerking van zeven bedrijven uit de BSC-branche in Debrecen (4iG, British Telecommunications, Deutsche Telekom IT Solutions, Diehl Aviation Hungary Kft., Flowserve Hungary Services Kft., NI Hungary Kft. en Transcosmos Kft.). De DBSC biedt niet alleen stage- en toekomstige werkplaatsen voor studenten met een tolk-vertaler diploma, maar ook carrièrevoorbereidende cursussen tijdens de studie.

4.3 VOORBEREIDING OP HET STARTEN VAN EEN ONDERNEMING

Ook het bijbrengen van praktische zaken in verband met het starten van een eigen onderneming is belangrijk. Uit de praktijk blijkt dat het voor beginnende werknemers helemaal niet vanzelfsprekend is welke bedrijfsvormen er überhaupt zijn, welke belastingmogelijkheden er bestaan of welke verplichte kosten verbonden zijn aan het starten en runnen van een onderneming in het algemeen en van een tolk- en/of vertaleronderneming in het bijzonder. Zo zijn in het geval van tolken-vertalers de meest gebruikelijke vennootschapsvormen in Hongarije een commanditaire vennootschap („betéti társaság”) of een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid („korlátolt felelősségű társaság”). Velen kiezen echter voor de oprichting van een eenmanszaak en voor het betalen van belasting op basis van de forfaitaire vaststellingsregeling („átalányadózás”).

4.4 AANSLUITING BIJ EEN VAKVERENIGING

Het is belangrijk dat studenten kennismaken met vakverenigingen van tolken en vertalers. De twee grootste verenigingen op dit moment in Hongarije

zijn de MFTE (Magyar Fordítók és Tolmácsok Egyesülete, Vereniging van Hongaarse Tolken en Vertalers, opgericht in 1989) en de SZOFT (Szabadúszó Fordítók, Tolmácsok Egyesülete, Vereniging van Freelance Tolken en Vertalers, opgericht in 2016). De literair vertalers hebben een eigen vereniging, de MEGY (Magyar Műfordítók Egyesülete, opgericht in 2003). Elke organisatie heeft haar eigen profiel en biedt haar leden verschillende mogelijkheden en ondersteuning, zoals lezingen, publicaties, bijscholing, opname in een referentielijst, belangenvertegenwoordiging, etc.

4.5 ALUMNILEZINGEN

Tot de *best practices* behoort ook het intensieve contact met alumni die als tolk/vertaler zijn blijven werken. Zo worden zij regelmatig uitgenodigd als gastspreker in colleges of bij evenementen (zie Afbeelding 4).

In 2023 organiseerde Debrecen voor de drie Hongaarse universiteiten waar op dit moment Nederlands gedoceerd wordt de jaarlijkse studiedag voor de Hongaarse neerlandistiek, met als thema „Vertalen”.

Afbeelding 4. Alumni Andrea Prostyák (tolk in het Europees Parlement) en Péter Urbán (vertaler-terminoloog in de Europese Raad, eigen foto)

4.6 ALUMNIDATABASE

Naar aanleiding van het tienjarig bestaan van de opleiding tolk-vertaler Nederlands aan de DE is besloten om een inventaris te maken van de resultaten van deze periode. De eerste stap was het inventariseren van afgestudeerden, alle studenten in de opleiding met Nederlands als B- of als C-taal.

In de afgelopen tien jaar zijn in deze studierichting 40 studenten afgestudeerd.

Nederlands werd meestal als B-taal gekozen (23 studenten). Wat de talencombinatie betreft, kiest de meerderheid van de studenten Nederlands als B-taal voor een combinatie met Engels als C-taal (18 studenten), terwijl het Duits als C-taal veel minder populair is (5 studenten).

Wanneer studenten Nederlands als C-taal namen, was de tendens juist omgekeerd. In dat geval werd het Nederlands veel vaker met Duits als B-taal gecombineerd (15 studenten) dan met Engels (2 studenten). Wat het geslacht van de studenten betreft, is in Debrecen slechts 10 % van de alumni man (4 studenten).

Na het in kaart brengen van de alumni werden zij uitgenodigd om lid te worden van een gesloten Facebook-groep om met hen in contact blijven, hen over actuele gebeurtenissen, bijscholingen, conferenties, nieuwe publicaties te informeren, en oude en nieuwe alumni met elkaar in contact te brengen, zodat er een gemeenschap van tolken-vertalers Nederlands – afgestudeerd aan de DE – ontstaat.

5. HET VOLGEN VAN AFGESTUDEERDEN

In overeenstemming met de prioriteiten van de Europese Commissie¹ vindt ook de overheid van Hongarije het zeer belangrijk om afgestudeerden te volgen, zodat studenten beter kunnen worden voorbereiden op de arbeidsmarkt.

Het DPR (Diplomás Pályakövetési Rendszer, Systeem voor het Volgen van Afgestudeerden) is een openbare landelijke database met informatie over de loopbaan van oud-studenten na het afstuderen.

¹ „De Europese Commissie heeft daarom in de mededeling over een nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa (12) prioriteit gegeven aan het verbeteren van de kennis en informatie over vaardigheden voor betere loopbaankeuzes door een initiatief voor het volgen van afgestudeerden van het tertiair onderwijs voor te stellen om de lidstaten te helpen de informatie over de overgang van afgestudeerden naar de arbeidsmarkt te verbeteren” (De Raad van De Europese Unie, 2017).

In een onderzoek in de winter van 2023 is gekeken naar afgestudeerde tolk-vertalers in Debrecen. Het was en is helaas niet mogelijk om de groep tolk-vertalers Nederlands met een B- of C-taal verder te specificeren in de database.

Met een zoekopdracht in de module 2023 van het DPR-systeem zijn resultaten van vier jaargangen (2014/2015, 2016/2017, 2018/2019 en 2020/2021) van in Debrecen afgestudeerde tolk-vertalers per jaargang bekeken (stand december 2022). Op basis van deze gegevens kunnen we enkele conclusies trekken en vaststellen dat:

- het aantal afgestudeerden in die periode varieerde van 15 tot 25;
- de gemiddelde studietijd vier semesters was;
- het aantal werkende studenten in de laatste maand van hun studie van 33% in het eerste onderzochte jaar (2015) steeg naar 72 % in 2021;
- het aantal studenten met een vervolgstudie op universitair niveau na de masterstudie drastisch daalde van 33% in 2015 naar 8% in 2021;
- het aantal werkende tolk-vertalers op het moment van de bevraging varieerde van 56% tot 80% met een gemiddelde van 68%;²
- een verblijf van langer dan één maand in het buitenland na het afstuderen ook een relatief sterke variatie laat zien: van 3% tot 13% met een gemiddelde van bijna 9%;
- van de afgestudeerden in 2014/2015 40% in de provincie van de studie bleef, terwijl dit aantal bij de volgende jaargangen daalde tot resp. 28% en 30%, maar bij de laatste jaargang weer steeg naar 56%;
- het gemiddelde inkomen van de afgestudeerden vergeleken met het gemiddelde algemene inkomen in Hongarije van 192% naar 131% daalde in de onderzochte periode;
- het aantal afgestudeerden met een eenmanszaak in drie van de onderzochte vier jaren 0% was en in 2018/2019 niet meer dan 5% van de alumni voor deze optie koos;
- de tijdsduur van het vinden van een baan³ na het afstuderen varieerde van 0,8 tot 2,0 maand met een gemiddelde van nog geen 1,5 maand;
- het aantal afgestudeerden met een baan waarin een universiteitsdiploma een vereiste is, in de loop der jaren gedaald is van 90% naar 71%;

² Hier moet zeker vermeld worden dat werknemers met een babyverlof in die onderzochte periode statistisch niet meetelden bij de categorie „werkenden” (wél bij de categorie „overig”) en dat het hier demografisch gezien waarschijnlijk wél om groepen ging die in de levensfase waren van gezinsstichting.

³ Statistisch gezien: de tijdsduur tussen de datum van afstuderen en de uitbetaling van het eerste salaris.

– het aantal in Hongarije werkende alumni bij de eerste onderzochte jaargang 93% was, bij de tweede 96%, bij de derde 100%, maar bij de laatste slechts 80%;

– de meeste afgestudeerden met hun masterdiploma tolk-vertaler in de administratie en in de IT-branche terechtgekomen zijn.

Deze gegevens uit de landelijke DPR-database waren uitermate informatief, maar ze hadden alleen betrekking op de globale opleiding tolk-vertaler. Het was niet mogelijk om te focussen op oud-studenten tolk-vertaler Nederlands als B- of C-taal.

Daarom is een mini-onderzoek gestart met in totaal 17 vragen om een beeld krijgen van de positie en mogelijkheden van studenten tolk-vertaler tijdens en na hun masterstudie. Ook met de bedoeling om te weten te komen in hoeverre onze studenten zich voorbereid voelden door de masterstudie voor het werk als tolk-vertaler. Via een gesloten Facebookgroep werd de Google Forms-enquête⁴ verspreid en om deelname aan het onderzoek gevraagd.

In juni 2024 hadden in totaal 24 studenten de enquête ingevuld. In wat volgt bespreken we de antwoorden op de vragen die de werkervaring en de tevredenheid met de voorbereiding op het beroepsleven tijdens de studie betreffen.

Uit het antwoord op de vraag 'Heb je tijdens je masterstudie al gewerkt?' blijkt dat 30,8% van de respondenten een studentenjob had tijdens de masterstudie tolk-vertaler. 23,1% heeft helemaal niet gewerkt, terwijl eveneens 23,1% een parttimebaan heeft gehad. Voltijds heeft maar 7,7% gewerkt en 15,4% zegt af en toe een klusje te hebben gedaan.

De vraag 'Indien je hebt gewerkt, heb je tijdens je werk je taalkennis van het Nederlands gebruikt?' werd door 20 oud-studenten beantwoord, omdat zes respondenten tijdens hun masterstudie niet gewerkt hadden. De helft van hen heeft tijdens het werk als student het Nederlands dagelijks gebruikt, terwijl 40% geen en 10% maar af en toe gebruikt maakte van het Nederlands.

Op de vraag 'Wat voor werk heb je gedaan tijdens je studie?' zegt 35% van de alumni als student een baan als klantenservicemedewerker (customer service representative, CSR) in de BSC-branche te hebben gehad. 30% heeft in andere administratieve functies gewerkt en 20% als taaldocent. Eén oud-student heeft tijdens de studie als tolk-vertaler gewerkt en één als vertaler.

⁴ https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdqPYmkj-AS5VEs57diOfI3sEO055_AEVqwukhk3SICC1ZwRA/viewform?fbclid=IwY2xjawIlmGNleHRuA2FlbQIxMQABHTIG1dvratsMmSNQH7eIfgKzIFnGREvRoS0QCSXMHq6leZXT4aQ0LnH0Bw_aem_bi6jU6tseevF4eEgWalnyw. Eigen bestand, geraadpleegd op 20 september 2024.

Uit het antwoord op de vraag 'Hoe snel ben je na het afstuderen begonnen te werken?' blijkt dat alle 26 respondenten na het afstuderen relatief snel een baan hebben kunnen vinden op de arbeidsmarkt. Ruim een derde van de alumni (38,5%) ging gewoon zonder pauze door met het werk dat ze al tijdens hun studie deden. Zeven (26,9%) oud-studenten gaven aan dat ze binnen een à twee weken, zes (23,1%) dat ze binnen een à twee maanden en slechts drie (38,5%) dat ze na drie maanden of later na hun afstuderen begonnen zijn te werken. Achteraf bleek deze vraag niet duidelijk geformuleerd. De bedoeling van deze vraag was om aan de weet te komen hoe snel ze een baan hadden kunnen vinden. De vraag had dus beter geformuleerd kunnen worden als: Hoe lang heeft het geduurd om een job te vinden?

De antwoorden op vraag 'Wat voor werk heb je na het behalen van je MA-diploma gedaan?' waren het meest verrassend. De meeste oud-studenten zijn na hun afstuderen in een administratieve functie terecht gekomen (57,7%). 26,9% werkte in een CSR-positie en 15,4% hield zich bezig met het lesgeven als taaldocent.

In paragraaf 4 beschreven we de praktijken die volgens ons tot de *best practices* behoren om studenten niet alleen theoretisch, maar ook praktisch zo goed mogelijk voor te bereiden op het werk als tolk-vertaler.

Uit de antwoorden op de vraag 'Werd je in het kader van de opleiding tijdens je studie voldoende voorbereid op het praktische werk als tolk-vertaler?' blijkt dat de meeste studenten hierover over het algemeen tevreden waren: 30,8% was zeer tevreden en 15,4% tevreden met de voorbereiding op het werk als tolk en vertaler. We realiseren ons evenwel dat er op dit gebied nog veel werk te doen is.

TOT SLOT

Het doel van dit artikel was om de opleiding en de carrièremogelijkheden te beschrijven van tolken en vertalers Nederlands als B- of C-taal die zijn afgestudeerd aan de Universiteit van Debrecen. Uit de geschiedenis van de opleiding blijkt dat men in Debrecen reeds in de jaren '70 van de vorige eeuw bezig was met een zogenaamde vakvertaleropleiding, maar dat de masteropleiding van letterenstudenten pas tien jaar geleden begonnen is. Tot nu toe wisten we echter relatief weinig over onze alumni is na het afstuderen als tolk-vertaler wat hun beroepsloopbaan betreft.

Het volgen van afgestudeerden op landelijk niveau (de DPR-database) is mogelijk, maar is niet taalspecifiek wat de opleiding betreft. Toch bieden de gegevens de mogelijkheid om naar algemene tendensen te kijken. Dit systeem vormde ook het uitgangspunt van ons onderzoek. We hebben dit als basis gebruikt, maar daarnaast een eigen, verfijnde en met andere vragen aangevulde vragenlijst voorgelegd.

We hebben systematisch oud-studenten opgespoord en hen bevraagd over hun carrière in de afgelopen jaren. Meer dan de helft van de alumni heeft de vragenlijst ingevuld en op basis van deze gegevens is vastgesteld dat de meeste afgestudeerden van de opleiding tolk-vertaler Nederlands als B- of C-taal al tijdens hun studie bij een multinational in de BSC-branche in een administratieve functie hebben gewerkt. Na het afstuderen gingen de meesten door met dit werk, maar ook de rest kwam binnen enkele maanden op de arbeidsmarkt terecht. Bijna de helft van de afgestudeerden zegt tevreden of zeer tevreden te zijn met de opleiding wat de voorbereiding op het werk van tolk-vertaler betreft. Daarnaast zijn we in dit artikel ingegaan op de praktische activiteiten die volgens ons tot onze *best practices* behoren die kunnen bijdragen tot een succesvolle start met het diploma tolk-vertaler Nederlands.

BIBLIOGRAFIE

- Klaudy, K. (1997). *Fordítás I. Bevezetés a fordítás elméletébe*. Scholastica.
- Tamás, D. M. (Ed.) (2023). *Terminológiastratégia és jogi alapterminusok holland, orosz, spanyol és portugál nyelven*. OFFI Zrt.
- Vermes, A. (2016). Fordítóképzés Magyarországon és az Amerikai Egyesült Államokban. In A. Vermes (Ed.), *A fordítás arcai: Ünnepi kötet*. (pp. 181–217). Líceum Kiadó.

GERAADPLEEGDE WEBSITE

- DPR-database. Geraadpleegd op 22 september 2024 van www.diplomantul.hu
- De Raad van De Europese Unie (2017). Aanbeveling van De Raad van 20 november 2017 over het volgen van afgestudeerden. 2017/C 423/01. Geraadpleegd op 22 september 2024 van <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A32017H1209%2801%29>
- Curriculum tolk-vertalers aan de DE. Geraadpleegd op 23 september 2024 van https://translating.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/forditotolmacs_ma_kepzési_program_2023_tol.pdf
- Publicaties van het OFFI. Geraadpleegd op 20 september 2024 van <https://www.offi.hu/offi-akademia/kiadvanyaink>